

A magyarországi turisztikai régiók vendégforgalma 2002-ben¹

Kiss Kornélia-Sulyok Judit

A kereskedelmi szálláshelyek kapacitása

2002-ben² Magyarországon 3377 kereskedelmi szálláshely működött, összesen 77 155 szobával és 335 163 férőhellyel. A korábbi évekhez hasonlóan a szállodák kínálták a férőhelyek 32,2%-át, ezen belül a háromcsillagos hotelek részesedése volt kiemelkedő (15,2%). A kereskedelmi szálláshelyek további mintegy egyharmada a kempingekben volt megtalálható. A hazai szálláshely szolgáltatás terén jelentős továbbá a panziók szerepe, ahol a férőhelyek 13,9%-át regisztrálták (1. táblázat).

1. táblázat

A kereskedelmi szálláshelyek országos megoszlása típusok szerint (%), 2002

	Egység	Szoba	Férőhely
Szálloda összesen	806	45 512	107 899
ebből:			
5 csillagos	12	2 840	5 979
4 csillagos	80	9 562	20 878
3 csillagos	411	21 696	50 999
2 csillagos	222	8 513	22 115
1 csillagos	81	2 901	7 928
Panzió	1 361	16 903	46 744
Turistaszálló	284	6 806	29 267
Ifjúsági szálló	124	5 344	20 881
Nyaralóház	463	7 313	23 984
Kemping	339	-	106 388
Mindösszesen	3 377	81 878	335 163

Forrás: KSH

A kereskedelmi szálláshelyek egységeinek mintegy egyötöde (19,7%) a Balaton régióban található, ezt követi a Nyugat-Dunántúl (14,2%), Észak-Magyarország (13,2%) és a Budapest–Közép-Dunavidék régió, ahol az egységek 13,2%-a működik. A szállodák tekintetében két régió, a Balaton és a Budapest–Közép-Dunavidék szerepe kiemelkedő, előbbiben a szállodai egységek 23,7%-a, utóbbiban 21,6%-a várta 2002-ben a vendégeket. Ötcsillagos szállodával 2002-ben csupán három régió rendelkezett: Budapesten tíz ötcsillagos ház üzemelt, az észak-magyarországi és a nyu-

gat-dunántúli régiókban pedig egy-egy. A négycsillagos szállodáknál szintén a főváros és vonzáskörzete tölti be a vezető szerepet, itt működik a házak 40,3%-a. A háromcsillagos szállodák tekintetében a Balaton régió áll az első helyen (30,4%), kiemelkedő továbbá a tó szerepe a nyaralóházak (32,5%) és a kempingek (23,7%) terén.

A régiók szálláshelykínálatának egységek szerinti összetételét vizsgálva, két régió – a Balaton és a Tisza-tó – kivételével mindegyikben a szállodák és a panziók túlsúlya figyelhető meg.

A kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma

Kereskedelmi szálláshelyeinken 6 175 880 vendég összesen 18 449 925 vendégéjszakát töltött el 2002-ben. Míg a vendégek száma 1,7%-os növekedést mutatott, a vendégéjszakáké 1,1%-kal maradt el a 2001. évi adatoktól. A vendégek 36,1%-a a Budapest–Közép-Dunavidék régiót, 17,5%-uk pedig a Balatont választotta úti célul, amelyet a Nyugat-Dunántúl követett, ahová a vendégek 10,8%-a látogatott el (2. táblázat). A vendégek számában növekedést regisztráló régiók között található Észak-Alföld (+7,9%), a Tisza-tó (+6,4%), Dél-Dunántúl (+4,8%), Észak-Magyarország (+3,8%), a Balaton (+3,5%), Nyugat-Dunántúl (+2,5%) és Dél-Alföld (+2,1%). A vendégek számában 1,6%-os csökkenést regisztrált a Budapest–Közép-Dunavidék régió, valamint a Közép-Dunántúl, ahol a visszaesés 0,5%-os volt az elmúlt évben.

A vendégéjszakákat vizsgálva szintén a következő három régió kiemelt szerepe figyelhető meg: a Budapest–Közép-Dunavidék régióban realizálódott a vendégéjszakák 30,4%-a, a Balatonnál 27,1%, míg a Nyugat-Dunántúl a vendégéjszakák 10,1%-át mondhatta magáénak a 2002. évben (3. táblázat). A vendégéjszakák száma jelentős mértékben csökkent több régióban: a Közép-Dunántúlon (-7,1%), a Budapest–Közép-Dunavidéken (-3,0%), a Dél-Dunántúlon (-2,1%) és a Nyugat-Dunántúlon (-1,4%). A vendégéjszakák számának növekedését regisztrálta a Tisza-tó (+3,7%), az Észak-Alföld (+2,8%), a Dél-Alföld (+2,5%) és az Észak-Magyarország (+2,5%) régió.

A belföldi és a külföldi vendégforgalom arányát³ tekintve megállapítható, hogy míg országosan a vendégéjszakák 43,8%-át adták a belföldi vendégek, a Közép-Dunántúlon, a Dél-Dunántúlon, a Dél-Alföldön, a Tisza-tónál,

¹ Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2002. évi végleges adatok
² 2002. július 31-én

³ A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák számát alapul véve.

TURIZMUS ÉS REGIONALITÁS

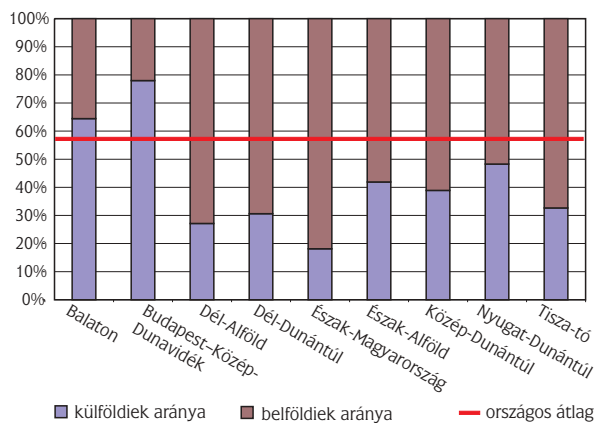
az Észak-Alföldön és az észak-magyarországi régióban kiemelt jelentőséggel rendelkezik a belföldi vendégforgalom (1. ábra).

2.1 BELFÖLDI VENDÉGFORGALOM

A belföldi vendégforgalom a külföldinél kisebb területi koncentrációt mutat. A belföldi vendégek 17,3%-a választotta úti célul a Budapest–Közép-Dunavidék régiót a 2002. évben. Második helyen szerepelt a Balaton, ahová a belföldi vendégek 17,1%-a utazott, ezt követte az észak-magyarországi (15,7%) és a nyugat-dunántúli (12,2%) régió (2. ábra). A belföldi vendégek száma 2002-ben 5,3%-kal növekedett. A vendégek száma legnagyobb mértékben, 11,0%-kal a Dél-Dunántúlon emelkedett, a növekedés 10,1% volt Észak-Alföldön, 8,9% a Tisza-tónál, a Balatonnál pedig 7,3%.

1. ábra

A belföldi és a külföldi vendégéjszakák megoszlása az egyes turisztikai régiókban, 2002

Forrás: KSH

2. táblázat

A kereskedelmi szálláshelyek vendégeinek száma turisztikai régióként, 2002

	Külföldi (fő)	Változás 2002/2001 (%)	Belföldi (fő)	Változás 2002/2001 (%)	Összesen (fő)	Változás 2002/2001 (%)
Balaton	541 374	+0,1	540 343	+7,3	1 081 717	+3,5
Budapest-Közép-Dunavidék	1 680 436	-2,8	546 432	+2,2	2 226 868	-1,6
Dél-Alföld	112 856	+0,2	291 545	+2,8	404 401	+2,1
Dél-Dunántúl	82 421	-12,8	300 534	+11,0	382 955	+4,8
Észak-Alföld	131 618	+2,6	349 903	+10,1	481 521	+7,9
Észak-Magyarország	88 946	-8,7	496 625	+6,4	585 571	+3,8
Közép-Dunántúl	79 430	-5,7	180 187	+2,0	259 617	-0,5
Nyugat-Dunántúl	276 584	+4,9	387 403	+0,9	663 987	+2,5
Tisza-tó	19 451	-1,7	69 792	+8,9	89 243	+6,4
Ország összesen	3 013 116	-1,9	3 162 764	+5,3	6 175 880	+1,7

Forrás: KSH

3. táblázat

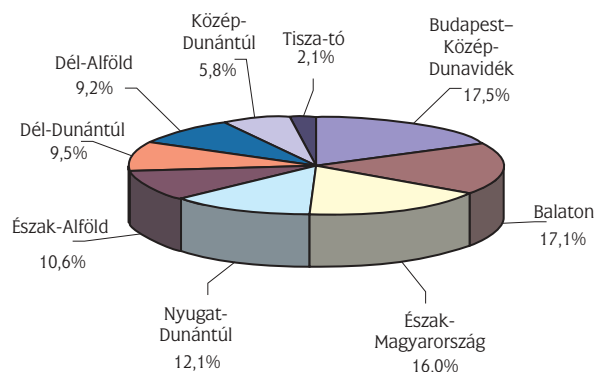
A kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak száma turisztikai régióként, 2002

	Külföldi	Változás 2002/2001 (%)	Belföldi	Változás 2002/2001 (%)	Összesen	Változás 2002/2001 (%)
Balaton	3 218 565	-4,9	1 775 312	+8,1	4 993 877	-0,6
Budapest-Közép-Dunavidék	4 369 842	-4,0	1 233 670	+0,8	5 603 512	-3,0
Dél-Alföld	262 932	-3,3	706 117	+4,8	969 049	+2,5
Dél-Dunántúl	299 817	-19,3	679 404	+8,2	979 221	-2,1
Észak-Alföld	675 262	-5,3	936 853	+9,6	1 612 115	+2,8
Észak-Magyarország	255 896	-12,9	1 154 761	+6,6	1 410 657	+2,5
Közép-Dunántúl	283 907	-14,2	445 581	-2,0	729 488	-7,1
Nyugat-Dunántúl	901 846	+2,2	965 739	-4,6	1 867 585	-1,4
Tisza-tó	92 892	-1,5	191 529	+6,5	284 421	+3,7
Ország összesen	10 360 959	-4,9	8 088 966	+4,3	18 449 925	-1,1

Forrás: KSH

2. ábra

A belföldi vendégek számának megoszlása turisztikai régióként, 2002

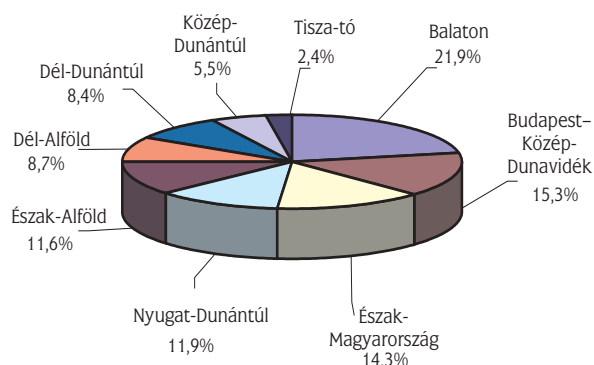

Forrás: KSH

A belföldi vendégéjszakák regionális megoszlását vizsgálva a Balaton régió állt 2002-ben az első helyen, ahol a vendégéjszakák egyötödét (21,9%) regisztrálták (3. ábra). Ezt követte a Budapest-Közép-Dunavidék (15,3%) és Észak-Magyarország (14,3%). A vendégek számával ellentétben a vendégéjszakák száma az elmúlt évben két régióban mutatott visszaesést: a Nyugat-Dunántúlon 4,6%-kal, a Közép-Dunántúlon 2,0%-kal csökkent a belföldi vendégéjszakák száma. A legjobb eredményeket az észak-alföldi (+9,6%), a dél-dunántúli (+8,2%) és a Balaton (+8,1%) régiók érték el, Észak-Magyarországon 6,6%-kal, a Tisza-tónál 6,5%-kal nőtt a belföldi vendégéjszakák száma 2002-ben.

3. ábra

A belföldi vendégéjszakák megoszlása turisztikai régióként, 2002

Forrás: KSH

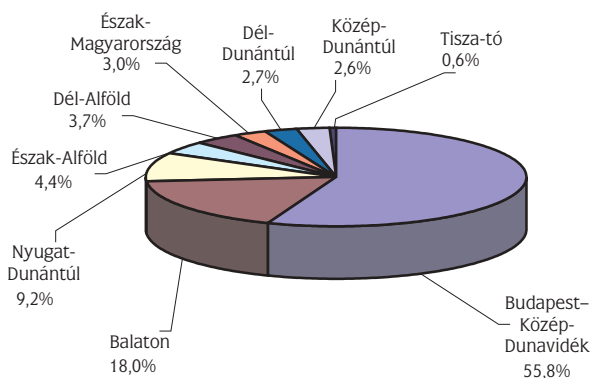
2.2 KÜLFÖLDI VENDÉGFORGALOM

A kereskedelmi szálláshelyek külföldi vendégforgalma az elmúlt évben mind a vendégek, mind a vendégéjszakák számában csökkenést mutatott. 2002-ben a külföldi vendégek száma országosan 1,9%-kal, az általuk eltöltött éjszakák száma 4,9%-kal maradt el a 2001. évi adatoktól.

A külföldi vendégforgalom jelentős területi koncentrációt mutat: a vendégek 83,2%-a három régiót keres fel, amelyek a következők: Budapest-Közép-Dunavidék (55,8%), Balaton (18,0%) és Nyugat-Dunántúl (9,2%) (4. ábra). 2002-ben a külföldi vendégek számában négy régió könyvelhetett el növekedést: a Nyugat-Dunántúlon 4,9%-kal, az Észak-Alföldön 2,6%-kal, a Dél-Alföldön 0,2%-kal, a Balatonnál 0,1%-kal emelkedett a külföldi vendégek száma. A régiók közül a legnagyobb mértékű csökkenést a Dél-Dunántúl (-12,8%), Észak-Magyarország (-8,7%) és a Közép-Dunántúl (-5,7%) regisztrálta.

4. ábra

A külföldi vendégek számának megoszlása turisztikai régióként, 2002

Forrás: KSH

A külföldi vendégéjszakákat tekintve a három, fentebb említett régió túlsúlya szintén megfigyelhető, hiszen ezekben realizálódott a külföldi vendégéjszakák 81,9%-a. Ezen belül a Budapest-Közép-Dunavidék részesedése 42,2%, ezt követi a Balaton (31,1%) és a Nyugat-Dunántúl (8,7%) (5. ábra). A vendégek számának alakulásához hasonlóan a régiók a külföldiek által eltöltött vendégéjszakák tekintetében is jelentős csökkenéseket regisztráltak: a Dél-Dunántúlon eltöltött vendégéjszakák száma 19,3%-kal, a Közép-Dunántúl esetében 14,2%-kal, Észak-Magyarországon 12,9%-kal, az Észak-Alföldön 5,3%-kal maradt el a 2001. évi adatoktól.

Magyarország fő küldőpiacai⁴ között – a belföldi vendégforgalmat követően – első helyen szerepel Németország (21,8%-os részesedés), amelyet Ausztria, Hollandia és Olaszország követ (4. táblázat).

Az egyes régiók főbb küldőpiacait vizsgálva a német vendégforgalom kiemelkedő szerepe figyelhető meg. Németország a Balaton régió esetében az első, további hat régió esetében a második helyen szerepel. A nyugat-du-

⁴ A belföldi turizmus adatait is tartalmazó, a vendégéjszakák száma alapján kialakított sorrend.

A turisztikai régiók legfontosabb küldőpiacai a kereskedelmi szálláshelyeken regisztrált vendégéjszakák száma alapján, 2002⁵

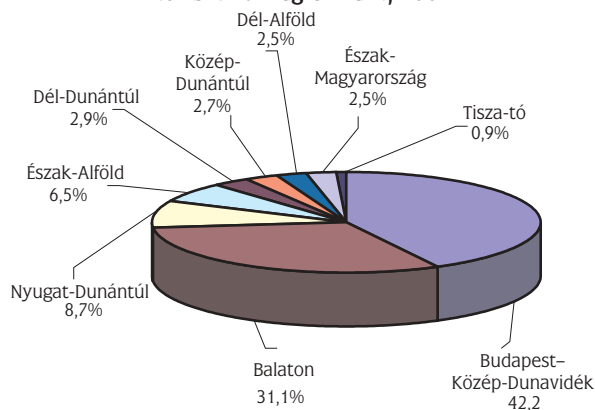
	1. hely	2. hely	3. hely	4. hely	5. hely	1-5. hely összesen
Balaton	Németország (42,0%)	Magyarország (35,5%)	Ausztria (5,8%)	Hollandia (4,1%)	Dánia (3,5%)	90,9%
Budapest– Közép- Dunavidék	Magyarország (22,0%)	Németország (11,5%)	Olaszország (6,2%)	USA (6,1%)	Nagy-Britannia (5,7%)	51,5%
Dél-Alföld	Magyarország (72,9%)	Németország (9,9%)	Románia (1,8%)	Ausztria (1,6%)	Hollandia (1,5%)	87,7%
Dél-Dunántúl	Magyarország (69,4%)	Németország (18,1%)	Ausztria (2,4%)	Hollandia (1,0%)	Csehország (1,0%)	91,9%
Észak-Alföld	Magyarország (58,1%)	Németország (21,5%)	Lengyelország (6,6%)	Ukrajna (2,0%)	Ausztria (1,3%)	89,5%
Észak- Magyarország	Magyarország (81,9%)	Lengyelország (4,4%)	Németország (4,3%)	Hollandia (1,3%)	Csehország (0,9%)	92,8%
Közép-Dunántúl	Magyarország (61,1%)	Németország (16,7%)	Hollandia (5,1%)	Románia (2,8%)	Ausztria (2,6%)	88,3%
Nyugat- Dunántúl	Magyarország (51,7%)	Németország (23,2%)	Ausztria (11,2%)	Svájc (2,4%)	Olaszország (1,4%)	89,9%
Tisza-tó	Magyarország (66,3%)	Németország (13,6%)	Lengyelország (4,7%)	Szlovákia (3,1%)	Olaszország (2,0%)	89,7%
Ország összesen	Magyarország (43,8%)	Németország (21,8 %)	Ausztria (4,0%)	Hollandia (2,4%)	Olaszország (2,4%)	74,4%

Forrás: KSH

nántúli régió első öt küldőpiac között jelentős Ausztria, az osztrákok a vendégéjszakák 11,2%-át adták 2002-ben. Észak-Magyarország mellett a lengyel vendégforgalom az észak-alföldi és a tisza-tavi régiókban kiemelkedő.

5. ábra

A külföldi vendégéjszakák számának megoszlása turisztikai régióként, 2002

Forrás: KSH

⁵ A százalékos adatok a régió összes vendégéjszakájából való részesedést jelentik.

Átlagos tartózkodási idő a kereskedelmi szálláshelyeken

2002-ben az átlagos tartózkodási idő 3,0 nap volt, ami 2,7%-kal volt kevesebb a 2001. évinél. A leghosszabb átlagos tartózkodási idő a Balaton régióban volt megfigyelhető (4,6 nap), ezt követte az Észak-Alföld (3,3 nap) és a Tisza-tó (3,2 nap), az országos átlagnál szintén magasabb átlagos tartózkodási idővel. 2001-hez képest mindössze egy régióban, a Dél-Alföldön nőtt az átlagos tartózkodási idő, 0,4%-kal.

A belföldi vendégek a Balatonnál töltik a leghosszabb időt, átlagosan 3,3 napot, a második helyen az Észak-Alföld és a Tisza-tó áll (2,7-2,7 nap). A legalacsonyabb átlagos tartózkodási idő – 2,3 nap – a belföldiek esetében a Budapest–Közép-Dunavidéket, Észak-Magyarországot és a Dél-Dunántúlt jellemezte 2002-ben. A belföldi vendégek 2001-hez képest átlagosan több időt töltöttek a kereskedelmi szálláshelyeken a következő három régióban: Dél-Alföld (+1,9%), Balaton (+0,7%) és Észak-Magyarország (+0,3%) (5. táblázat).

A külföldi vendégek átlagos tartózkodási ideje szinte minden régióban meghaladja a belföldi vendégeket, csupán a Dél-Alföldön marad el attól, 0,1 nappal. A külföldi vendégek kiemelkedően hosszú ideig, átlagosan 5,9 napig időznek a Balaton régióban, a második helyen az Észak-Alföld

Átlagos tartózkodási idő a kereskedelmi szálláshelyeken, 2002

	Külföldi (nap)	Változás 2002/2001 (%)	Belföldi (nap)	Változás 2002/2001 (%)	Összesen (nap)	Változás 2002/2001 (%)
Balaton	5,9	-4,9	3,3	+0,7	4,6	-4,0
Budapest-Közép-Dunavidék	2,6	-1,3	2,3	-1,4	2,5	-1,4
Dél-Alföld	2,3	-3,5	2,4	+1,9	2,4	+0,4
Dél-Dunántúl	3,6	-7,5	2,3	-2,6	2,6	-6,6
Észak-Alföld	5,1	-7,7	2,7	-0,4	3,3	-4,7
Észak-Magyarország	2,9	-4,6	2,3	+0,3	2,4	-1,2
Közép-Dunántúl	3,6	-9,0	2,5	-3,9	2,8	-6,7
Nyugat-Dunántúl	3,3	-2,5	2,5	-5,5	2,8	-3,8
Tisza-tó	4,8	+0,2	2,7	-2,2	3,2	-2,5
Ország összesen	3,4	-3,1	2,6	-1,0	3,0	-2,7

Forrás: KSH

áll 5,1 nappal, amelyet a Tisza-tó követ (4,8 nap). A külföldiek átlagos tartózkodási ideje egy régióban, a Tisza-tónál mutatott 0,2%-os növekedést az elmúlt évben, a legnagyobb, 9,0%-os csökkenést a Közép-Dunántúl regisztrálta.

A kereskedelmi szálláshelyek kapacitás-kihasználtsága

Országosan a kereskedelmi szálláshelyek szobakapacitás-kihasználtsága 2002-ben 37,5% volt, ami 4,5%-kal maradt el a 2001. évi adatoktól. Az egyes szállástípusok között a

legmagasabb kihasználtsággal a 3-5 csillagos szállodák⁶ működtek (48,2%), a szállodák összesen 45,1%-os kihasználtságot regisztráltak. A legalacsonyabb, 12,4%-os⁷ kihasználtság a kempingeket jellemezte az elmúlt évben (6. táblázat).

A kihasználtsági mutatókat vizsgálva 2002-ben három régió ért el kiemelkedő eredményeket: a Budapest-Közép-Dunavidék kereskedelmi szálláshelyein 47,7%-os, a Balaton régióban 42,7%-os, az Észak-Alföld régióban pedig 37,9%-os szobakapacitás-kihasználtságot regisztráltak az elmúlt évben.

A kereskedelmi szálláshelytípusok szobakapacitás-kihasználtsága turisztikai régióként (%), 2002

	Szálloda 3-5 csillagos	Szálloda 2 csillagos	Szálloda 1 csillagos	Szálloda összesen	Panzió	Turista- és ifjúsági szálló	Nyarló- ház	Kemping*	Mind- össze- sen
Balaton	50,9	38,4	29,7	47,2	24,7	33,5	30,4	17,4	42,7
Budapest-Közép-Dunavidék	51,7	45,9	49,7	51,4	27,4	30,3	18,6	5,2	47,7
Dél-Alföld	34,9	30,1	13,5	32,8	22,0	10,9	22,3	9,1	26,5
Dél-Dunántúl	36,3	24,6	17,9	30,3	24,0	23,6	26,0	7,9	26,8
Észak-Alföld	51,0	31,1	43,2	48,3	26,7	19,5	25,7	12,9	37,9
Észak-Magyarország	38,6	25,5	26,3	34,0	19,8	22,4	22,8	7,3	26,4
Közép-Dunántúl	34,7	18,0	24,5	29,4	21,2	19,7	16,6	10,1	24,2
Nyugat-Dunántúl	44,1	36,7	29,0	41,7	22,8	17,3	22,1	12,9	32,1
Tisza-tó	29,0	35,7	37,8	31,8	25,1	16,7	23,3	8,1	26,5
Ország összesen	48,2	33,6	32,8	45,1	23,7	22,4	24,6	12,4	37,5

Forrás: KSH

*Férőhelykapacitás-kihasználtság

⁶ Adatvédelmi okokból a 3, 4 és 5 csillagos szállodák egy kategóriaként szerepelnek.

⁷ Férőhelykapacitás-kihasználtság

A kereskedelmi szálláshelyek szállásdíj-bevétele és annak regionális megoszlása, 2002

	Külföldi (ezer forint)	Változás 2002/2001 (%)	Belföldi (ezer forint)	Változás 2002/2001 (%)	Összesen (ezer forint)	Változás 2002/2001 (%)
Balaton	11 071 758	+3,0	4 753 839	+3,6	15 825 597	+8,5
Budapest–Közép-Dunavidék	43 759 115	-4,7	5 187 601	+2,7	48 946 716	-4,0
Dél-Alföld	1 041 622	+4,9	1 840 029	+4,5	2 881 651	+0,8
Dél-Dunántúl	1 013 764	-8,5	1 791 883	+5,9	2 805 647	+5,7
Észak-Alföld	1 951 999	+4,5	2 282 199	+28,0	4 234 198	+16,0
Észak-Magyarország	964 825	-4,6	2 824 330	+4,6	3 789 155	+9,0
Közép-Dunántúl	1 102 919	+1,6	1 128 692	+1,2	2 231 611	+11,4
Nyugat-Dunántúl	3 615 056	-0,1	2 718 022	+7,8	6 333 078	+3,1
Tisza-tó	179 497	+8,3	352 709	+29,3	532 206	+21,4
Ország összesen	64 700 555	-2,6	22 879 304	+13,8	87 579 859	+1,2

Forrás: KSH

A kereskedelmi szálláshelyek szállásdíj-bevétele

A magyarországi kereskedelmi szálláshelyek 2002-ben 87,6 milliárd forint szállásdíj-bevételt realizáltak (7. táblázat), ami 1,2%-os növekedést mutat a 2001. évhez képest. A szállásdíj-bevétel jelentős része, 73,9%-a a külföldi vendégektől származott. A 2002. év során a külföldi szállásdíj-bevételek 2,6%-kal estek vissza, a belföldi szállásdíj-bevételek ezzel szemben 13,8%-kal növekedtek. Az összes szállásdíj-bevétel 55,9%-a a Budapest–Közép-Dunavidéken, 18,1%-a

a Balaton régióban képződött, a Nyugat-Dunántúl részesedése 7,2%-ot tett ki.

A külföldi vendégektől származó szállásdíj-bevételek döntő többségét, 84,7%-át két régió regisztrálta: a Budapest–Közép-Dunavidék (67,6%) és a Balaton (17,1%). A belföldi vendégforgalmat tekintve a szállásdíj-bevételek kisebb területi koncentrációt mutatnak, a belföldi szállásdíj-bevétel 22,7%-át a Budapest–Közép-Dunavidék, 20,8%-át a Balaton, 12,3%-át Észak-Magyarország, 11,9%-át a Nyugat-Dunántúl régió mondhatta magáénak az elmúlt évben.